

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 146g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din Codul de procedură penală
și din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească
(*compunerea și modificarea completului de judecată, prelungirea
duratei arestului preventiv și atribuțiile vicepreședintelui instanței*)

CHIȘINĂU

13 octombrie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 8 septembrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 13 octombrie 2020, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolelor 30 alin. (4), 31 alin. (3) și 186 alin. (10) din Codul de procedură penală și a articolului 16¹ alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, ridicată de dl avocat Gheorghe Malic, în interesele dlui Oleg Pruteanu, inculpat în dosarul nr. 16rj-445/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Chișinău format din dna Maria Negru și dnii Ion Bulhac și Mihail Diaconu, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Potrivit procesului-verbal de reținere din 20 septembrie 2019, dl Oleg Pruteanu a fost reținut *de facto* pe 20 septembrie 2019 în cauza penală nr. 2019670060 și printr-o încheiere a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, din 23 septembrie 2019, în privința dlui Oleg Pruteanu a fost aplicată măsura preventivă a arestării preventive, pe un termen de 30 de zile, cu calcularea termenului din momentul reținerii.

4. Ulterior, în privința dlui Oleg Pruteanu a fost prelungită de mai multe ori această măsura preventivă.

5. Pe 20 ianuarie 2020, la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a ajuns cauza penală de învinuire a lui Oleg Pruteanu, pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 42, 47, 217¹ alin. (4) lit. b) [*circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora în scop de înstrăinare săvârșită de o organizație criminală ori în favoarea acestora*]

și articolele 42, 47, 248 alin. (5) lit. b) [*contrabanda săvârșită de două sau mai multe persoane*] din Codul penal.

6. În aceeași zi, cauza penală a fost repartizată în mod aleatoriu, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, dlui judecător Denis Guzun.

7. Printr-o încheiere din aceeași dată, vicepreședintele Judecătoriei Chișinău, dl Dorin Dulghieru, a dispus formarea completului de judecată din trei judecători: dnii Vitalie Budeci, Denis Guzun și Veaceslav Cernalev, ținându-se cont de complexitatea cauzei, de rezonanța socială sporită și de asigurarea deplină a dreptului la un proces echitabil.

8. Pe 17 iulie 2020, procurorul de caz a solicitat prelungirea arestului preventiv în privința dlui Oleg Pruteanu cu 30 de zile.

9. Între timp, printr-o încheiere a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 21 iulie 2020, emisă de dna judecător Lilia Lupașco, vicepreședinte interimar, s-a dispus modificarea completului de judecată prin substituirea președintelui completului dl Vitalie Budeci, cu dl judecător Aureliu Postică.

10. Printr-o încheiere din 24 iulie 2020, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a înlocuit măsura preventivă – „arestarea preventivă” – aplicată inculpatului Oleg Pruteanu cu liberarea provizorie sub control judiciar, cu stabilirea unui șir de restricții.

11. Ne fiind de acord cu încheierile din 21 iulie 2020 și din 24 iulie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, dl avocat Gheorghe Malic a formulat, în interesele inculpatului Oleg Pruteanu, o cerere de recurs prin care a solicitat casarea încheierii din 21 iulie 2020 privind înlocuirea în completul de judecată format anterior, a dlui judecător Vitalie Budeci cu dl judecător Aureliu Postică și casarea încheierii și a mandatului din 24 iulie 2020, emise de Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, prin care s-a înlocuit arestul preventiv, aplicat inculpatului Oleg Pruteanu, cu liberarea provizorie sub control judiciar.

12. Ulterior, dl avocat Gheorghe Malic a ridicat, în interesele dlui Oleg Pruteanu, excepția de neconstituționalitate a articolelor 30 alin. (4) [*compunerea instanței de judecată*], 31 alin. (3) [*schimbarea completului de judecată*] și 186 alin. (10) [*termenul ținerii persoanei în stare de arest și prelungirea lui*] din Codul de procedură penală și a articolului 16¹ alin. (1) lit. d) și alin. (2) [*competența președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești*] din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească în fața Curții de Apel Chișinău.

13. Printr-o încheiere din 24 august 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

14. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 72 Categoriile de legi

„[...]”

(3) Prin lege organică se reglementează:

[...]

e) organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ;

[...]

(4) Legile ordinare intervin în orice domeniu al relațiilor sociale, cu excepția celor rezervate legilor constituționale și legilor organice.”

Articolul 115 Instanțele judecătorești

„[...]”

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică.”

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească sunt următoarele:

Articolul 6¹

Distribuirea aleatorie a dosarelor și constituirea completelor de judecată

„[...]”

(1¹) Constituirea completelor de judecată și desemnarea președinților acestora se fac la începutul anului prin dispoziție a președintelui instanței. Schimbarea membrilor completului se face în cazuri excepționale, în baza unei încheieri motivate a președintelui instanței judecătorești și potrivit criteriilor obiective stabilite de regulamentul aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii. Încheierea motivată privind schimbarea membrilor completului se anexează la materialele dosarului.

[...]”

Articolul 16¹

Competența președinților și vicepreședinților instanțelor
judecătorești

„(1) Președintele instanței judecătorești:

[...]”

d) delimitează atribuțiile vicepreședinților;

[...]”

(2) Vicepreședintele instanței judecătorești exercită funcțiile președintelui instanței judecătorești în cazul absenței acestuia.”

16. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 30

Compunerea instanței de judecată

„[...]”

(4) Cauzele penale deosebit de complicate, precum și cele care prezintă o mare importanță socială pot fi examinate, la decizia motivată a președintelui instanței judecătorești, în complet format din 3 judecători.

[...]”

Articolul 31

Schimbarea completului de judecată

„[...]”

(3) În cazul în care cauza se judecă în fond de un complet format din 3 judecători și unul din aceștia nu poate participa în continuare la judecarea cauzei din motiv de boală îndelungată, deces sau din motivul eliberării din funcție în condițiile legii, acest judecător este înlocuit de un alt judecător și cauza se judecă în continuare. Judecătorului care intervine în proces i se oferă timp

pentru a lua cunoștință de materialele cauzei, inclusiv de cele cercetate în instanța, și pentru a se pregăti pentru participarea de mai departe în proces, însă înlocuirea judecătorului în condițiile prezentului alineat nu necesită reluarea judecării cauzei de la început. Judecătorul este în drept să solicite repetarea unor acțiuni procesuale deja efectuate în ședință în lipsă lui dacă are de concretizat chestiuni suplimentare.

[...].”

Articolul 186

Termenul ținerii persoanei în stare de arest și prelungirea lui

„[...]

(10) Prolungirea duratei de arestare preventivă se decide de către judecătorul de instrucție din circumscripția în raza teritorială a căreia se efectuează urmărirea penală sau de către instanța de judecată care examinează cauza, în baza demersului procurorului. **În cazul în care, din motive întemeiate, instanța de judecată, în procedura căreia se află cauza penală, este în imposibilitate să soluționeze demersul privind prelungirea arestului preventiv, acesta se distribuie, în ordinea stabilită, unui alt judecător.**

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

17. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile articolelor 30 alin. (4), 31 alin. (3) și 186 alin. (10) din Codul de procedură penală și ale articolului 16¹ alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Legea privind organizarea judecătorească sunt neclare și imprevizibile.

18. Astfel, autorul excepției susține că normele contestate sunt contrare principiilor și standardelor internaționale privind importanța asigurării dreptului la un proces echitabil, implicit la apărare, nereglementând o procedură clară și previzibilă, exigențe care nu sunt întrunite de normele contestate.

19. În opinia sa, dispozițiile contestate încalcă articolele 4 [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul liber la justiție*] și 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 72 alin. (3) lit. e) și alin. (4) [*categoria de legi*] și 115 alin. (3) și (4) [*instanțele judecătorești*] din Constituție.

B. Aprecierea Curții

20. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

21. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală și din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, ține de competența Curții Constituționale.

22. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte din proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

23. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolele 30 alin. (4), 31 alin. (3) și 186 alin. (10) din Codul de procedură penală și articolul 16¹ alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească. Prevederile contestate stabilesc compunerea și schimbarea completului de judecată, condițiile de prelungire a duratei arestului preventiv, precum și atribuțiile vicepreședintelui instanței.

24. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care a fost aplicată și înlocuită o măsură preventivă sub formă de arest de către un complet de judecată modificat pe parcursul procesului (a se vedea *supra* §§ 8-10). Prin urmare, Curtea consideră că prevederile contestate pot fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

25. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

26. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27; DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18; DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 64 din 11 iunie 2020, § 19).

27. Așadar, autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile articolelor 30 alin. (4), 31 alin. (3) și 186 alin. (10) din Codul de procedură penală și a articolului 16¹ alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Legea privind organizarea judecătorească contravin articolelor 4 [*drepturile și libertățile omului*], 20 [*accesul liber la justiție*] și 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 72 alin. (3) lit. e) și alin. (4) [*categoria de legi*] și 115 alin. (3) și (4) [*instanțele judecătorești*] din Constituție, deoarece nu întrunesc condițiile de calitate ale legii.

28. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că simpla enumerare a unor dispoziții constituționale nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate (DCC nr. 18 din 13 februarie 2020, § 19; DCC nr. 35 din 23 martie 2020, § 20; DCC nr. 44 din 18 mai 2020, § 23). Potrivit articolelor 24 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 39 din Codul jurisdicției constituționale, sesizarea trebuie să fie motivată. Această condiție nu este îndeplinită în raport cu articolele 72 alin. (3) lit. e) și alin. (4) și 115 din Constituție.

29. Cu privire la incidența articolului 4 din Constituție, care se referă la prioritatea dreptului internațional în materia drepturilor omului, Curtea a observat că acesta poate fi incident dacă este constatată aplicabilitatea

unui drept din Constituție. Această normă constituțională comportă un caracter general și constituie imperativ care stă la baza oricăror reglementări. Ea nu poate constitui un reper individual și separat (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 12 din 7 mai 2020, § 43; DCC nr. 74 din 2 iulie 2020, § 28).

30. De asemenea, cu privire la incidența articolului 23 din Constituție, Curtea menționează că acesta implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile (a se vedea HCC nr. 12 din 14 mai 2018, § 38; HCC nr. 22 din 1 octombrie 2018, §32; HCC nr. 24 din 17 octombrie 2019, § 110). În jurisprudența sa, Curtea a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 38 din 8 iulie 2016, § 35; DCC nr. 44 din 22 mai 2017, § 18). Prin urmare, articolul 23 din Constituție (care stabilește condițiile calității legii) nu poate fi aplicat de sine stătător, ci doar dacă este coroborat cu un drept fundamental.

31. Sub acest aspect, în continuare, Curtea va verifica dacă este incident articolul 20 din Constituție.

32. Curtea notează că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cerința din articolul 6 § 1 din Convenție, ca o cauză să fie examinată în mod echitabil de către o instanță independentă și imparțială instituită de lege trebuie înțeleasă în sensul de a se asigura respectarea principiilor fundamentale ale oricărui proces, și anume principiul contradictorialității și principiul dreptului la apărare, ambele garantând egalitatea deplină a părților în proces (DCC nr. 55 din 11 iunie 2018, § 23).

33. Caracterul echitabil al procesului penal trebuie apreciat având în vedere întreg procesul (HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 50).

34. În acest context, Curtea notează că sub aparența unor critici referitoare la neclaritatea și imprevizibilitatea prevederilor contestate care nu ar asigura dreptul la un proces echitabil și, implicit, la apărare, autorul excepției de neconstituționalitate își exprimă, prin argumentele invocate, dezacordul cu modul în care au fost interpretate și aplicate normele legale de instanța de judecată referitoare la compunerea și la modificarea completului de judecată și atribuțiile vicepreședintelui instanței.

35. Curtea reamintește că aspectele legate de interpretarea și aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 135 din 15 noiembrie 2018, § 23; DCC nr. 48 din 5 aprilie 2019, § 15; DCC nr. 91 din 19 septembrie 2019, § 19; DCC nr. 106 din 7 octombrie 2019, § 25; DCC nr. 97 din 6 august 2020, § 31). Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată. De altfel, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că rolul decizional conferit instanțelor de judecată urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, §§ 50-51).

36. În aceste condiții, Curtea nu constată incidența articolului 20 din Constituție. Astfel, rezultă că și articolele 4 și 23 invocate de autor nu sunt incidente.

37. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolelor 30 alin. (4), 31 alin. (3) și 186 alin. (10) din Codul de procedură penală și a articolului 16¹ alin. (1) lit. d) și alin. (2) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, ridicată de dl avocat Gheorghe Malic, în interesele dlui Oleg Pruteanu, inculpat în dosarul nr. 16rj-445/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 13 octombrie 2020

DCC nr. 117

Dosarul nr. 146g/2020